

ניסן תשע"ז

בס"ד

בחינה בהלכות ריבית

הוראות לנבחן:

1. יש לכתוב בכתב יד ברור וקריא.
2. אין לכתוב את שם הנבחן או כל סימן מזהה אחר בתוך מחברת הבחינה. מבחן שימצא עליו סימן מזהה – לא ייבדק והנבחן יוזמן לוועדת משמעת.
3. לתשומת לבכם: דפי הטיוטה לא ייבדקו!
4. חלק א' - עיון - 7 שאלות, חובה לענות על 6 מתוך 7 שאלות. נבחן שיענה מעבר לשאלות החובה יבדקו רק 6 התשובות הראשונות למעט אם הנבחן סימן בעיגול סביב 6 התשובות שמבקש לבדוק.
5. חלק ב' - בקיאות - חובה לענות על 2 מתוך 3 שאלות, נבחן שיענה מעבר לשאלות החובה יבדקו רק 2 התשובות הראשונות למעט אם הנבחן סימן בעיגול סביב 2 התשובות שמבקש לבדוק.
6. חלק ג' - יישום - חובה לענות על 2 מתוך 3 שאלות, נבחן שיענה מעבר לשאלות החובה יבדקו רק 2 התשובות הראשונות למעט אם הנבחן סימן עיגול סביב 2 התשובות שמבקש לבדוק.
7. בחלק א' - עיון - יש לציין בכל תשובה את מקורות הדין, דעות הראשונים, ופסיקת ההלכה.
8. בחלק ב' - בקיאות - יש לציין את דעת השו"ע, הרמ"א, ונו"כ.
9. בחלק ג' - יישום - יש להתייחס למקרה, לבריור ההלכה והדין כולל ציון דעות הראשונים ופסיקת ההלכה.
10. יש לענות בנפרד על כל חלק מחלקי השאלה.

בהצלחה!!!

חלק א' – עיון

יש לענות על 6 שאלות מתוך 7 שאלות, שאלה מספר 1 חובה (מסומנת ב*)

1. המלוה מעות על מנת שכל מלאכה שתבוא לידי הלווה יתן למלוה לעשותה, מה הדין ומדוע? (ר"ק, א"ר, מותר לכתחילה). ומה ראיית הט"ז להתיר דין זה?
2. אדם ששכר יחידת דיוור לחצי שנה וסכמו בניהם על מחיר של 10,000 ₪ בתשלום מראש עבור כל תקופת השכירות, לאחר שקיבל השוכר את המפתח והחזיק בדירה, וטרם שילם את התמורה למשכיר, הציע המשכיר לשוכר כי באפשרותו לשלם מידי חודש סכום של 2,000 ₪ במקום לשלם מראש 10,000 ₪, האם מותר לשוכר לקבל את הצעת המשכיר?
3. מה הדין ריבית דרבנן לצורך היתומים? (פרט סוגי ריבית), ומה הדין לצורך עניים? מי נקרא יתום לעניין זה, ומה הדין באלמנה?
4. א. באיזה אופן יהיה מותר לתת מעות בתורת עיסקא כאשר חצי המעות מלוה וחצי פקדון, והריוח או ההפסד מתחלק בשווה?
ב. ומה הדין בנותן מעות לחבירו סתם ולא פסק עמו כלום, כיצד יוכל לקבל רווחים ללא איסור ריבית?
5. האם מותר ללוות סאה חיטים על מנת שיחזיר לו סאה חיטים לאחר זמן, (פרט כל התנאים והאפשרויות להיתר, ומה טעם ההיתר), ומה הדין אם עשה כן דרך מקח ולא בצורת הלואה.
6. האם מותר ללוות או להלוות בריבית, לגוי, לגר תושב, או למומר, ומדוע. (פרט, מה"ת, מדרבנן, ובזמננו, באבק ריבית ובריבית קצוצה)
7. באר את הגמרא ב"מ (מו) "הרי שהיו חמריו ופועליו תובעין אותו בשוק, ואמר לשולחני תן לי בדינר זהב מעות ואפרנסם, ואני אעלה לך יפה דינר וטריסית מעות שיש לי בבית, אם יש לו מותר". ומה ההבדל מהמלוה סאה בסאתיים שאסור גם כאשר יש לו?

חלק ב' – בקיאות
יש לענות על 2 שאלות מתוך 3 שאלות.

8. "צריך ליזהר באיסור ריבית, וכמה לאוין נאמרו בו", פרט בכמה ובאיזה איסורים או לאוין עוברים המלווה, הלוה, הערב, העדים והסופר, (בריבית דאורייתא, רבית דרבנן, מלוה בכתב ומלוה ע"פ)
9. "טרשא דר' נחמן שרי", באר מהי טרשא ומה הם התנאים להיתר, ומה הדין בקרקע ומדוע?
10. חברת החשמל שתובעת מהצרכן קנס בסכום קבוע או הפרשי הצמדה בגין פיגור בתשלומים, האם ובאיזה אופן יוכל לשלם תשלומים אלו, באר.

חלק ג' – יישום
יש לענות על 2 שאלות מתוך 3 שאלות.

11. ראובן ת"ח בעל משפחה ברוכת ילדים, החליט להרחיב את דירתו הצנועה, לצורך הרחבת הדירה שיפוצה, היה זקוק להלוואה מיידיית בסך: 150,000 ₪, שמעון חברו הטוב בן למשפחת עסקנים סיפר לראובן כי ביכולתו לבקש עבורו את ההלוואה ממר ריזמן האמיד, ראובן שהיה לחוץ מאד ביקש משמעון שיקנה מתנה למר ריזמן כדי לפייסו עבור מתן ההלוואה, כמובן שאת המתנה רכש שמעון מכספו הפרטי למען לא יכשל חבר בחשש ריבית.
- א. האם מותר למר ריזמן לקבל את המתנה משמעון ולהעמיד את ההלוואה לראובן?
- ב. מה הדין במקרה אחר בו ראובן עצמו נתן 1,000 ₪ לשמעון דמי שידול, ושמעון מיוזמתו החליט לרכוש מכסף זה מתנה למר ריזמן ללא ידיעתו של ראובן, פרט ונמק.
12. הסתדרות העובדים הודיעה על שביתה בגני ילדים למשך שלושה ימים, בכדי לא להפסיד הרבה ימי עבודה, פנתה אחת האימהות שיש לה 2 בנות (תאומות) בגן, לשתי אמהות אחרות בהצעה שכל אחת תשמור יום אחד על כל ארבעת הילדות וכך כל אחת תפסיד רק יום אחד, ותוך כדי הציעה את עצמה להיות הראשונה שתשמור על הילדות, חווה דעתך האם יש מקום לחשש איסור ריבית במקרה זה, וא"כ האם יש בידך אפשרות למנוע חשש זה? פרט ונמק.
13. לקוח הזמין מנגר ארון מסוים (שאינו לו מחיר קבוע) וסיכמו בניהם על הסדר תשלומים, תוך כדי מילוי פרטי ההזמנה עלה בדעתו של הקונה שיוכל לחסוך כסף אם ישלם במזומן, ושאל את הנגר אם יקבל הנחה על כך, והשיב הנגר כן, הנחה של 5%, אך בבואו לשלם ראה שאין בידו את הסכום הדרוש, והחליט להישאר בהסדר התשלומים, האם יוכל לרכוש את הארון בתשלומים? האם הדין ישתנה במידה וכאשר שאל אותו בדבר הנחת המזומן, כבר הגיע הארון לביתו? פרט ונמק.